

Posudek diplomové práce Hany Weiserové
Úpravy textů pro děti a mládež pro neslyšící děti

Kol. Weiserová se v diplomové práci zabývá tématem, které svým způsobem přesahuje sebe sama – poukazuje totiž k aktuálnímu problému funkční gramotnosti českých neslyšících (a k stanovisku, že texty pro neslyšící čtenáře je třeba upravovat, protože jejich recepční horizont neupravené texty přesahují). Předkládaná práce chce prověřit, jak se upravené texty mají k textu výchozímu – a zda tedy skutečně nabízejí neslyšícím dětem snadnější čtení, resp. zda jim neslyšící děti rozumí víc než textům původním. Upravovatelé textu jsou ovšem v nelehké situaci, o recepčních kompetencích předpokládaných adresátů upravovaných textů se ví pramálo, a texty jsou tak upravovány spíše intuitivně (popř. s ohledem na úzkou skupinu dětí, s nimiž upravovatelé pracovali / které se k úpravě vyjadřovaly) – a úpravy jednotlivých textů (většinou diplomové práce katedry speciální pedagogiky olomoucké Pedagogické fakulty) jsou tak různého druhu – a různé kvality.

Kvalitu jedné takové úpravy (konkrétně jedné části Říhovy Honzíkovy cesty) chce předkládaná diplomová práce posoudit. Opírá se přitom o dostatečně rozsáhlou odbornou literaturu (a také o osobní sdělení) – oba své zdroje spíše cituje a/nebo reprodukuje, než aby je kriticky hodnotila, resp. vyjádřila svůj vlastní odborný názor (např. k citátu ze Suralové na s. 28: „... komprese textu musí být promyšlená, neboť neslyšící čtenář má jen omezenou možnost doplnit si vypuštěnou informaci z kontextu prostřednictvím inferencí – brání mu v tom malá zkušenost s užíváním českého jazyka...“ nebo k reprodukci názoru téže autorky „Začne jednoduchými jazykovými prostředky upravovat děj.“, s. 31). K takovým a podobným výroky by se diplomantka, lingvisticky poučená, měla vyjádřit už v samotné diplomové práci.

Úpravy textu, který diplomantka zvolila, jsou poměřovány dvojím způsobem: Nejprve výpočtem čitelnosti textu, pro nějž je využit vzorec J. Mistríka (termín čitelnost volí autorka ze synonymní dvojice čtivost – čitelnost, sama přitom, např. na s. 36 nebo 73, užívá výrazu čtivost); při obhajobě by se diplomantka měla vyjádřit ke vztahu čitelnost – srozumitelnost (viz s. 31 nebo s. 44 v reprodukci Prchalové, která reprodukuje Mistríkovu stupnici obtížnosti textu). K výpočtu čitelnosti textu diplomantka přidává ještě soupis úprav provedených v první kapitole Honzíkovy cesty, resp. rozdílů mezi výchozím a cílovým textem; detailněji se pak věnuje části první kapitoly. V této souvislosti by mne zajímalo, co diplomantka rozumí dynamikou (s. 57), resp. dynamičností textu (např. s. 58, 60) – mohla by při obhajobě uvést konkrétní příklady textu dynamického a textu, který je (srov. s. 60) „zbaven své dynamičnosti“? K autorčiným komentářům v kap. Detailní analýza vybraného úryvku z první kapitoly, v níž autorka projevila nemalou snahu změny v adaptaci vyložit, by bylo možno klást řadu otázek – alespoň jednu: jak chápat (v souvislosti s kocourem, který v původní verzi „vyhlíží“, v adaptaci „čeká“) výraz „aktivní subjekt“ vs. (subjekt) „pasivní“? Ocenit je třeba, že v této části autorka pracovala se slovníky a korpusy a své poznatky, že sledovaná adaptace není o mnoho srozumitelnější než její předloha, svým způsobem objektivizovala.

V diplomové práci se bohužel vyskytuje řada nedostatků typografických, pravopisných, gramatických a zvl. stylizačních (ne vždy jsou respektovány požadavky kladené na odborný text, např. s. 27) – někdy je stylizace jen neobratná, jindy ztěžuje porozumění, např. „Upravené texty se svojí podobou co nejvíce přibližují aktuální normě, některé lexikální a slovosledné jevy jsou však ponechány. Tedy všechny tvary, které se dnes nepoužívají či jsou v rozporu s platnou normou.“ Mohla by autorka při obhajobě vysvětlit, jak se k sobě mají

pojmy/termíny „lexikální a slovosledný jev“ na jedné a „tvar“ na druhé straně? Velmi nedbale/nejednotně (nepoučeně?) je zpracován seznam literatury.

Nahlédnuta jako celek splňuje diplomová práce požadavky na diplomové práce kladené a může být podkladem k obhajobě.

Alena Macurová

20.8. 2016

Návrh klasifikace: velmi dobře v případě úspěšné obhajoby